

De doop is geen vanzelfsprekendheid

Preek over Matteüs 3:15

Te lezen: Matteüs 3:13-17
20 februari 2001

Wat is 'christelijk leven'? Elke zondag naar de kerk gaan? Elke dag de Bijbel lezen? Voor alles wat je doet eerst bidden? Altijd eerlijk en oprecht zijn? Ja! Dat kan allemaal behoren tot het christelijk leven. En nog veel meer! En tegelijk moet je zeggen: neen! Je kunt elke zondag in de kerk zitten. Je kunt elke dag in de Bijbel lezen. Je kunt een volstrekt integer mens zijn. En toch leid je met al deze en nog veel meer goede dingen geen christelijk leven. Een christelijk leven.... Christelijk heeft te maken met Christus. Zijn naam is het criterium. Christelijk leven: dat is een leven dat op Jezus Christus is georiënteerd. Dat is een leven dat het leven van Jezus als model heeft. Je kunt zeggen dat het levenswerk van Jezus begint met zijn doop door Johannes de Doper.

Matteüs één en twee gaan over de geboorte van Jezus en wat er kort daarop met Hem gebeurde. Tussen het laatste vers van hoofdstuk twee en het eerste vers van hoofdstuk drie zitten ongeveer dertig jaar. Dertig jaar van stilte rond Jezus. In hoofdstuk drie begint het levenswerk van Jezus. Johannes de Doper verschijnt op het toneel. Hij preekt en doopt aan de oever van de Jordaan. Hij kondigt aan de Israëlitische volksgenoten aan dat er iets ingrijpends staat te gebeuren: 'Het Koninkrijk van God is nabij gekomen'. En daarom: 'Bekeer je en laat je dopen' om dat Koninkrijk te kunnen binnengaan. Zoals lang geleden onder Jozua jullie voorouders op deze plek door de Jordaan het Beloofde Land binnentrokken, zo moeten jullie nu door de Jordaan het Koninkrijk van God binnentrekken. Laat je dopen in de Jordaan. En als Johannes daar staat te preken en te dopen, duikt ineens Jezus – inmiddels een volwassen man van dertig jaar – bijna uit het niets op. Hij meldt zich bij Johannes om door hem gedoopt te worden. Dan begint het.

Achter elkaar volgen in het evangelie de verhalen. Over de verzoeking in de woestijn. Over Jezus' eerste publieke optreden in de synagoge te Kapernaüm. Over wonderen, over toespraken. In vijftientig hoofdstukken gaat het bijna in één pennenstreek naar Jezus' lijden, sterven en opstanding. Die hele geschiedenis van Jezus die bepalend is voor wat 'christelijk leven' is, begint met de doop van Jezus. Dat kan niet toevallig zijn. Dat hele leven Jezus, waarover de evangelisten niet uitgepraat raken, moet op een of andere manier al in dat begin zitten. In de doop van Jezus zit zijn hele leven al! Christelijk leven: dat is een leven waarin je je voortdurend oriënteert op Jezus. Jezus' leven als oriëntatiepunt voor christelijk leven? Zie zijn doop! Zijn doop is het begin dat staat voor alles wat er op volgt. Daar zit het allemaal in! Christelijke levensstijl is een gedoopt leven leiden.

Het eerste dat rond de doop van Jezus duidelijk wordt over het christelijk leven is dat het niet uit godsdienstige vanzelfsprekendheden bestaat. Johannes preekte en doopte aan de Jordaan. Half Jeruzalem en omgeving liep uit om dat te horen en te zien. Er stonden ook heel wat Farizeeën en Sadduceeën, zelfverzekerde leden van Gods uitverkoren volk. Johannes kijkt dwars door hen heen en zegt:

‘Beeld je niet in dat je bij jezelf kunt zeggen: Wij hebben Abraham tot vader, want ik zeg jullie dat God bij machte is uit deze stenen voor Abraham kinderen te verwekken’.

Behoren tot het volk van God is geen vanzelfsprekendheid. Voor een Jood: O, ik stam af van Abraham. Voor mensen afkomstig uit een christelijk milieu: Ik ben christelijk opgevoed. Ik heb op een christelijke school gezeten. Ik steun het Leger des Heils. Ik heb christelijke normen en waarden. Johannes de Doper zou zeggen: Je hebt christelijke normen en waarden? Heel goed! Niets op tegen! Maar God is in staat om in elk weldenkend en sociaal voelend mens christelijke normen en waarden op te wekken. Dat maakt je leven niet tot een christelijk leven. Of je christen bent, wordt op een ander niveau beslist.

Christelijke levensstijl bestaat niet uit een set godsdienstige, morele en sociale vanzelfsprekendheden. Dat wordt duidelijk in de doop van Jezus door Johannes de Doper. Jezus was de Zoon van God. Dat hebben we een paar weken geleden, met Kerst, gevierd. Maria zal Jezus, toen Hij kind was, verteld hebben van zijn bijzondere geboorte. Op twaalfjarige leeftijd in de tempel zoek geraakt, rechtvaardigt de kleine Jezus zijn gedrag met de opmerking tegen zijn ouders: ‘wisten jullie niet dat Ik bezig moet zijn met de dingen van mijn Vader?’ Jezus was de Zoon van God. Maar zelfs dat was geen godsdienstige vanzelfsprekendheid. Johannes de Doper preekte en doopte aan de oevers van de Jordaan. Het stond er zwart van de mensen. De Farizeeërs onder hen keken elkaar aan en zeiden: ‘Maar wij hebben Abraham tot vader. Dat spreekt toch vanzelf!’ Wellicht stond Jezus ook onder de mensen te luisteren en te kijken. Maar Hij zei niet: ‘Alles goed en wel. Maar Ik heb God tot Vader. Dat is vanzelfsprekend.’ Jezus ging naar voren en zei tegen Johannes: ‘Doop mij!’.

Als het er op aankomt, als het spannend wordt – en het kwam er toen op aan en het was toen geweldig spannend geworden in de geschiedenis, toen Johannes de Doper preekte: ‘Het Koninkrijk van God is nabij gekomen’ – Als het er zó op aankomt en zó spannend wordt, bestaan er geen godsdienstige vanzelfsprekendheden meer. Zelfs Jezus kon niet buiten schot blijven met de opmerking: ‘Maar Ik ben toch de Zoon van God’. Zelfs het zoonschap van God was op dat moment geen vanzelfsprekendheid meer. Jezus was de Zoon van God. Maar dat moest op dit beslissende moment in Israëls geschiedenis in woord en daad blijken. Het moest gebeuren.

Het moest blijken. Het moest gebeuren. In een concrete beslissing. Jezus treedt uit de rij toehoorders en meldt zich bij Johannes. Het zoonschap van Jezus moest blijken. In woorden. In iets dat gezegd werd, want vanzelfsprekendheden gelden niet. Jezus zegt tegen Johannes als die tegenstribbelt om hem te dopen: ‘Laat mij worden – doe wat Ik je vraag – want aldus betaamt het ons alle gerechtigheid te vervullen’. Het zoonschap van Jezus moest blijken. Het moest gebeuren. In daden. Jezus’ eerste daad is dat Hij zich identificeert met al die mensen aan de Jordaan die zich moeten bekeren, willen zij het Koninkrijk van God, dat bezig is te komen, kunnen binnengaan. De Zoon van God is gezonden om de Redder van mensen te zijn. Dit zoonschap Gods is geen vanzelfsprekendheid. Het moet blijken, gebeuren, in Jezus’ optreden als Redder van zondaren. Dat begint als Hij zich vereenzelvigd met hen die Hij moet redden. Hij laat zich dopen. Hij maakt zich één met al die mensen die door Johannes worden opgeroepen zich te laten dopen. Zelfs dat Jezus Zoon van God is, is geen godsdienstige vanzelfsprekendheid. Het moest blijken. Het moest gebeuren in beslissingen, in woorden, in daden. De geschiedenis van de doop van Jezus eindigt

heel veelzeggend. Wanneer in beslissingen, in woorden, in een daad Jezus heeft getoond de Zoon van God te zijn, dan lezen we:

‘De hemelen openden zich, en hij zag de Geest Gods neerdalen als een duif en op Hem komen. En een stem uit de hemel zei: Deze is Mijn Zoon, de geliefde, in wie Ik mijn welbehagen heb’.

Tenslotte zegt God het zelf: ‘Dat is mijn Zoon’. Hij zegt het in antwoord op Jezus’ beslissingen, op zijn woorden, op zijn daad van gehoorzaamheid: ‘Deze is mijn Zoon’. Het spreekt allemaal niet vanzelf. Tenslotte moet God er het laatste woord over spreken: ‘Deze is mijn Zoon, de geliefde’.

Christelijke lifestyle: Leven met het oog op Jezus. De doop fungeert hier als model. Christelijke levensstijl is: een gedoopt leven leiden. Christelijke levensstijl heeft dezelfde structuur als de doop. Ze bestaat in beslissingen, in woorden en in daden. Zo was het bij Jezus. Zo is het bij zijn volgelingen. Mag ik u vragen – ik vraag het ook mijzelf – Hoeveel van uw christelijk leven speelt zich af in de sfeer van de vanzelfsprekendheid? Hoe vaak hebt u in het afgelopen half jaar als gelovige echt een beslissing genomen? Je kunt als christen jarenlang vanzelfsprekend zondagmorgen naar de kerk gaan en bidden voor het eten. Daar hoeft niets mis mee te zijn. Maar kunt u zich uit de afgelopen maanden een situatie herinneren waarin uw geloof gestalte kreeg in een beslissing?

Een geloof dat zich afspeelt in de vanzelfsprekendheid. Er wordt niets over gezegd. Het hangt in de sfeer van de stilzwijgende vooronderstelling dat het wel goed zit. Daarmee kun je jezelf ook beschermen tegen moeilijke vragen. Vanzelfsprekendheid als ingekapselde zekerheid. Dat kan tot tragische situaties leiden. Ouders die plotseling tot de ontdekking komen dat een van hun kinderen, die in een crisissituatie is terecht gekomen, geestelijk geen grond onder de voeten heeft. Vader die geschrokken zegt: ‘Ja we hebben er vroeger nooit zoveel over gepraat. Maar je ging altijd gewoon met ons mee naar de kerk, dus mama en ik dachten: ‘Het zit met jou wel goed.’

Geloof als vanzelfsprekendheid. Het behoort tot het karakter van het geloof dat de dingen gezegd worden. Dat kun je aflezen van de doop als model voor het christelijke leven. De doop is geen vanzelfsprekendheid. Er wordt gesproken: Jezus zei tegen Johannes de Doper: Doop me want aldus betaamt het ons alle gerechtigheid te vervullen. Zo is het ook in de doop die in de gemeente bediend wordt. Er wordt gesproken: ‘Ik geloof. Ik wil Jezus volgen’. Christelijke levensstijl – kijk naar de doop waarin Jezus ons voorging – wordt gekenmerkt door beslissing, door woorden en door concrete daden. Door concrete daden. Wanneer hebt u voor het laatst iets gedaan omdat u christen bent? Op uw werk? Al is het maar ‘sorry’ zeggen tegen die collega. Of wanneer heb je voor het laatst iets niet gedaan omdat je gelooft. Op school?

De doop is beslissing, woord en daad. Hierin is de doop geen eigen godsdienstige prestatie: Jezus maakte door zijn doop onze doop mogelijk. In dit alles is de doop model van christelijke levensstijl. Christelijk leven, de doop leven.

